

Flerpartimotion

Motion till riksdagen: 2014/15:2953

av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, FP)

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning
och byggande samt konsumentpolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2015 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra satsningar, investeringar och regelförenklingar som möjliggör 300 000 nya bostäder till 2020.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att möjliggöra 20 000 nya studentbostäder till 2020.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att senast den 1 juli 2015 tillsätta en översyn som ska utreda åtgärder i syfte att korta processen till byggstart med upp till ett år.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka tillgången på byggklar mark genom mer flexibla bullerregler.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa nya och kortade tidsgränser för kommunernas och länsstyrelsernas handläggning.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förändra möjligheter att överklaga byggbeslut.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en privat initiativrätt till detaljplaner.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka möjligheterna till jämförelser mellan kommuner.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen före den 1 januari 2016 ska återkomma till riksdagen med förslag som innebär att fler åtgärder ska befrias från krav på bygglov i syfte att underlätta för den enskilda fastighetsägaren.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ansökningsavgiften för bygglov ska reduceras om kommunerna inte håller tidsgränsen för handläggningen.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att behovet av fler bostäder ska vara en viktig prioritering vid utformningen av reglerna för riksintressen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra förändringar i kulturmiljökraven och reglerna för arkeologiska undersökningar för att underlätta för byggande.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bostadsbyggande, vid sidan av miljönytta, ska vara styrande vid prioritering av områden för sanering av mark.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att strandskyddet görs mer ändamålsenligt i hela landet i syfte att förbättra förutsättningarna för byggande och boende i strandlägen, samt för jordbruksnäringarna och för annan näringsverksamhet.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utse en studentbostadsförhandlare för att möjliggöra att ett stort antal studentbostäder byggs snabbt.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utreda ytterligare anpassningar av tillgänglighetskrav och pröva andra lättnader i byggregler för studentbostäder.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda en egen boendeform för unga med begränsad hyrestid där syftet är att öka utbudet av lägenheter som är överkomliga för unga.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Akademiska hus ska få bidra till fler studentbostäder genom att det tydliggörs att bolagets inriktning omfattar byggande och förvaltande av studentbostäder.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lärosätenas möjlighet att förmedla bostäder ska permanentas.

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att företag som säljer egna produkter eller får provision vid försäljning till konsumenter inte bör få kalla sig oberoende rådgivare.

Sammanfattning

Utgiftsområde 18 inrymmer både samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet samt konsumentpolitiken.

Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

Människor ska kunna flytta till jobb och studier. Bostäder är viktiga för arbetslinjen. För att minska bostadsbristen måste bostadsbyggandet öka. Alliansregeringen har under de gångna mandatperioderna genomfört en rad åtgärder för att förenkla de regler som lagt hinder i vägen för byggande. Tack vare dessa åtgärder ser vi nu att bostadsbyggandet ökar och under det kommande året kommer 40 000 nya bostäder att påbörjas. Samtidigt har åtgärder vidtagits för att möjliggöra ett effektivare utnyttjande av det befintliga bostadsbeståndet, bland annat genom generösare uthyrningsregler. Vi vill genomföra Sverigebygget med satsningar, investeringar och regelförenklingar som lägger grunden för jobb, företagande, tillväxt och 150 000 nya bostäder runt om i landet. Adderat på nuvarande byggtakt innebär våra förslag att 300 000 nya bostäder kan tillkomma till 2020.

Konsumentpolitik

En fungerande marknadsekonomi kräver starka och kunniga konsumenter som kan göra medvetna val på en allt mer komplex och global marknad där nya varor och tjänster ständigt lanseras. Alliansen slår vakt om att konsumenter ska ha en stark ställning och vill se åtgärder mot aggressiva och oseriösa försäljningsmetoder, överskuldssättning, problematiken kring snabbblån och vårdslös finansiell rådgivning.

Anslagsanvisning

Tabell 1. Moderaternas, Centerpartiets, Folkpartiet liberalernas och Kristdemokraternas förslag till anslag för 2015 uttryckt som differens gentemot regeringens förslag (tusental kronor).

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (A)
1:1 Bostadspolitisk utveckling	17 000	
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	99 500	
1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	43 000	
1:4 Innovativt byggande	20 000	
1:5 Boverket	224 948	
1:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	12 000	

1:7	Statens geotekniska institut	44 532	
1:8	Lantmäteriet	503 699	-1 000
1:9	Statens va-nämnd	9 025	
1:10	Stöd gällande utveckling i strandnära lägen	2 000	
1:11	Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum	16 000	
1:12	Energieffektivisering av vissa bostäder	200 000	-200 000
1:13	Upprustning av skollokaler	100 000	-100 000
2:1	Marknadsdomstolen	10 979	
2:2	Konsumentverket	135 208	
2:3	Allmänna reklamationsnämnden	35 524	
2:4	Fastighetsmäklarinspektionen	16 725	
2:5	Åtgärder på konsumentområdet	15 459	
2:6	Bidrag till miljömärkning av produkter	3 374	
	Summa	1 508 973	-301 000

Tabell 2. Moderaternas, Centerpartiets, Folkpartiet liberalernas och Kristdemokraternas förslag till anslag för 2015 till 2018 uttryckt som differens gentemot regeringens förslag (miljoner kronor).

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik		2015	2016	2017	2018
1:1	Bostadspolitisk utveckling				
1:2	Omstrukturering av kommunala bostadsföretag				
1:3	Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad				
1:4	Innovativt byggande				
1:5	Boverket				
1:6	Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder				
1:7	Statens geotekniska institut				
1:8	Lantmäteriet	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
1:9	Statens va-nämnd				
1:10	Stöd gällande utveckling i strandnära lägen				
1:11	Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum				
1:12	Energieffektivisering av vissa bostäder	-200,0	-500,0	-500,0	-500,0
1:13	Upprustning av skollokaler	-100,0	-300,0	-300,0	-300,0
2:1	Marknadsdomstolen				
2:2	Konsumentverket				
2:3	Allmänna reklamationsnämnden				
2:4	Fastighetsmäklarinspektionen				
2:5	Åtgärder på konsumentområdet				
2:6	Bidrag till miljömärkning av produkter				
	Summa	-301,0	-801,0	-801,0	-801,0

Förklaring till anslagen

1:6 Lantmäteriet

Alliansen föreslår något större minskning än regeringen av anslagen till lantmäterier för finansiering av gemensam e-förvaltning.

1:12 Energieffektivisering av vissa bostäder

I budgetpropositionen föreslår regeringen införande av stöd för renovering av flerbostadshus i miljonprogramsområdena. Alliansen menar att det är problematiskt att

införa bidrag som gynnar fastighetsägare som inte har vårdat sina bostadsbestånd. Dessutom finns en risk att stöden går till renoveringar som ändå skulle ha blivit av eller att kommuner och fastighetsägare rent av avvaktar med nödvändiga renoveringar tills de beviljats statligt stöd för dem. Subventioner snedvrider konkurrensen och kan även göra byggandet i sig dyrare. Att subventionera upprustningar gör inte heller att bostäderna blir fler. Alliansen föreslår därför att stödet inte införs.

1:13 Upprustning av skollokaler

Regeringen föreslår även införande av ett stöd för renovering av skollokaler. Alliansen föreslår, huvudsakligen mot samma bakgrund som avseende anslaget 1:12, att stödet inte införs.

Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriiverksamhet

En väl fungerande bostadsmarknad är en viktig förutsättning för tillväxt och en väl fungerande arbetsmarknad. Det ska vara möjligt att flytta till jobb och studier och företag ska kunna rekrytera människor från olika delar av Sverige och världen. Tillsammans med drivkrafter för att arbeta, goda villkor för företag och en aktiv arbetsmarknadspolitik utgör en välfungerande bostadsmarknad en viktig del av en politik för ökad sysselsättning. Brist på bostäder innebär att tillväxt och sysselsättning hålls tillbaka. I storstadsregionerna ökar befolkningen snabbt och bostadsbyggandet har inte svarat upp mot befolkningsökningen. Sverige har sedan 1990-talets början byggt hälften av vad våra nordiska grannländer gjort och hälften av snittet för OECD-länderna. Bostadsmarknaden i Sverige präglas av omfattande regleringar, såväl på bygg- som på uthyrningssidan.

Bostadsbristen drabbar inte minst unga som är i färd med att etablera sig på bostadsmarknaden och personer som söker sig till storstadsregionerna för att arbeta. Eftersom bostadsbristen också leder till stigande fastighetspriser ökar även de risker som är förknippade med en hög skuldsättning hos hushållen. För att minska bostadsbristen måste bostadsbyggandet öka. Det måste gå snabbare att sätta spaden i marken, och tillgången på mark där det går att bygga måste öka. Alliansregeringen har sedan 2006 genomfört en rad åtgärder för att förenkla de regler som lagt hinder i vägen för byggande. Bostadsbristen går dock inte att bygga bort på kort sikt, och särskilt inte under krisår och utdragen lågkonjunktur. Därför har det också varit viktigt att det befintliga bostadsbeståndet kunnat utnyttjas bättre.

Tack vare de åtgärder som vidtagits ser vi nu att bostadsbyggandet ökar och under det kommande året kommer drygt 40 000 nya bostäder att påbörjas. Med ett byggande i den takten får vi 250 000 nya bostäder till 2020. Men det räcker inte. Alliansregeringen tog därför initiativ till Stockholmsförhandlingen, som resulterade i avtal om utbyggd tunnelbana och 78 000 nya bostäder fram till 2030. Alliansen vill också fortsätta arbetet med att undanröja hinder, bland annat genom ytterligare regelförenklingar och kortare handläggningstider. På så sätt, och genom att koordinera investeringar i infrastruktur och bostäder, möjliggör satsningarna inom Sverigebygget att det byggs ytterligare minst 150 000 nya bostäder runtom i landet till år 2035. Sverigebygget och Stockholmsförhandlingen får positiva effekter på bostadsbyggandet redan på några års sikt, vilket bedöms leda till 50 000 nya bostäder fram till 2020. Sverigebygget skapar alltså förutsättningar för 300 000 nya bostäder fram till 2020.

Undanröjda hinder gör det enklare och snabbare att bygga

För att underlätta bostadsbyggandet måste byggprocessen påskyndas i alla led. Dessutom måste tillgången på mark öka där det är lämpligt att bygga. Ett sätt att öka tillgången på mark är ändrade och mer flexibla bullerregler. Dagens bullerregler är ett hinder mot bostadsbyggandet och bör därför göras mer flexibla. Modern byggteknik gör det möjligt att ge en tyst innemiljö även vid högre ljudnivåer utomhus. Det är exempelvis angeläget att den förordning med riktvärden för buller som förberetts av alliansregeringen, där riktvärdena höjs, kommer på plats.

Planprocessen behöver kortas och effektiviseras ytterligare. Vi vill utreda åtgärder i syfte att korta processen till byggstart med upp till ett år. Utredningen bör tillsättas senast den 1 juli 2015. Det handlar bl.a. om kortade och nya tidsgränser för kommunernas och länsstyrelsernas handläggning, att effektivisera länsstyrelsernas arbete samt att snabba upp handläggningen av överklaganden.

Planprocesserna bör kunna startas snabbare, kommunernas möjligheter att ställa långtgående krav i detaljplanerna begränsas och vissa krav tidsbegränsas. Vi vill begränsa detaljplanekravet genom att det inte ska vara obligatoriskt med detaljplan i lika många situationer som enligt nu gällande bestämmelser. Det bör i första hand vara kommunen som bedömer om det finns skäl att pröva en viss bebyggelse genom en detaljplan. Kommunfullmäktige bör vidare kunna delegera antagandet av detaljplaner i fler fall än idag till kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden. Detaljplanebestämmelser om utseendemässig utformning bör som huvudregel upphöra efter genomförandetiden.

Vi vill snabba på byggprocessen genom förändrade möjligheter att överklaga byggbeslut. Det bör utredas hur den privata initiativrätten i planeringen kan stärkas så att en initiativtagare har rätt att få en plan prövad av kommunen. Vi vill öka möjligheterna till jämförelser mellan kommuner. Vidare bör förändringar av kulturmiljökraven och reglerna för arkeologiska undersökningar ses över för att underlätta för byggande. Fler åtgärder bör kunna befrias från kraven på bygglov. Genom att göra fler åtgärder bygglovsfria underlättas tillvaron för den enskilde fastighetsägaren. Regeringen bör återkomma till riksdagen med sådana förslag innan den 1 januari 2016. Därtill bör ansökningsavgiften för bygglov reduceras om kommunerna inte håller tidsgränsen för handläggningen. Vi vill sänka byggkostnaderna genom bättre utnyttjande av stordriftsfördelar.

Behovet av fler bostäder ska vara en viktig prioritering vid utformningen av reglerna för riksintressen. Vid prioritering av områden för sanering av mark bör, vid sidan av miljönytta, möjligheten till bostadsbyggande vara styrande. Av samma skäl bör drivkrafterna för kommunerna att åstadkomma byggande och att ta fram färdiga detaljplaner stärkas. Vi utreder förutsättningarna för att skapa en regional planeringsnivå för bostadsbyggande för att förhindra att kommuner bortser från regionala behov i sin planering. Kommunerna bör också bidra till att sänka byggkostnaderna, t.ex. genom sänkt parkeringsnorm. Alliansregeringen ändrade strandskyddsreglerna 2009 och 2010. Syftet var att främja utvecklingen i landsbygdsområden med god tillgång till stränder, men också att öka det lokala och regionala inflytandet. Reglerna har dock inte fått det genomslag som det var tänkt. Därför har Alliansregeringen tagit fram ny lagstiftning som ger möjlighet att upphäva strandskyddet vid små sjöar och vattendrag. Vi vill nu gå längre för att förbättra förutsättningarna för byggande och boende i strandnära lägen.

En grupp som är särskilt utsatt på bostadsmarknaden är studenter. Bristen på studentbostäder kan i vissa fall göra att studenter tvingas tacka nej till en utbildningsplats. Alliansen har genomfört omfattande förenklingar för studentlägenheter och mindre lägenheter som gör det enklare och billigare att bygga mindre lägenheter. Utöver dessa förenklingsregler som gäller lika för dessa boendeformer så har alliansregeringen påbörjat ett arbete som ska ge studentlägenheter större möjligheter till avsteg från bullerreglerna. Det har också blivit enklare och mer lönsamt att hyra ut i andra hand eller att hyra ut ett rum i den egna bostaden. Fortfarande är det dock alltför svårt att hitta ett studentboende. Ingen student ska behöva avstå från sin studieplats på

grund av bostadsbrist. Vi menar att det behövs förutsättningar för 20 000 nya studentbostäder till 2020.

För att stärka ungas möjligheter att flytta till studieorter behövs ytterligare åtgärder för ett ökat byggande av studentbostäder. Det handlar dels om att utse en studentbostadsförhandlare som kan bidra till att använda statlig mark för byggande av studentbostäder, dels om att sänka byggkraven och därmed minska byggkostnaderna. Statliga aktörer bör särskilt ges i uppdrag att stödja tillkomsten av fler studentbostäder. Akademiska hus kan bidra till fler studentbostäder genom att bolagets inriktning förstärks med att utöver att äga, utveckla och förvalta fastigheter för universitet och högskolor även omfatta byggande och förvaltande av studentbostäder. Den möjlighet som nio lärosäten har haft att förmedla bostäder bör permanentas. Arbetet med att bygga en ny tunnelbanestation i campusområdet mellan Kungliga Tekniska högskolan och Stockholms universitet bör inledas under mandatperioden.

Alliansen menar även att en ny och egen typ av boendeform för unga ska utredas, med begränsad hyrestid där syftet är att öka utbudet av lägenheter som är överkomliga för unga. På samma sätt som i studentbostäder ska i dessa lägenheter större avsteg från bullerreglerna kunna göras. Vi vill utreda ytterligare anpassningar av tillgänglighetskrav och pröva andra lättnader i byggregler för studentbostäder. Ytterligare regelförenklingar i syfte att kunna bygga mindre och mer flexibla lägenheter utreds också.

Konsumentpolitik

Målet med konsumentpolitiken är att verka för att konsumenterna har makt och möjlighet att göra aktiva val. En fungerande marknadsekonomi kräver starka och kunniga konsumenter som kan göra medvetna val på en allt mer komplex och global marknad där nya varor och tjänster ständigt lanseras. Alliansen slår vakt om att konsumenter ska en stark ställning lokalt, nationellt och i EU. Möjligheterna för medvetna konsumenter är många och tillgången på försäljningskanaler är stor men samtidigt finns det både problem och risker. Konsumentverket har en viktig roll i att förverkliga målet för konsumentpolitiken. Myndigheten fick i samband med budgeten för 2014 dessutom ett nytt uppdrag att inrätta en gemensam kontaktpunkt med konsumentupplysningstjänst per telefon och en webbaserad informationstjänst. Den gemensamma kontaktpunkten innebär att det stöd som den kommunala konsumentvägledningen och de privata konsumentbyråerna ger blir lättare att marknadsföra. Den nya konsumentupplysningen kommer att resultera i ökad konsumentmakt och bättre fungerande marknader.

Överskuldssättning är ett växande samhälls- och folkhälsoproblem, där inte minst unga löper risk att hamna i skuldfällan. Den 7 oktober presenterade Kronofogdemyndigheten halvårsstatistik över ärenden vid myndigheten som härrör från obetalda snabblån. Nivån på antalet ansökningar under första halvåret är den historiskt högsta och Kronofogdemyndigheten beskriver den som oväntad mot bakgrund av de ansträngningar som gjorts för att få branschen att bli mer restriktiv i sin kreditgivning mot betalningssvaga låntagare. Bland de åtgärder som vidtagits i närtid finns bland annat den nya konsumentkreditlagen som trädde i kraft den 1 januari 2011, Konsumentverkets granskning av bolagen som erbjuder snabblån och de förändringar som trädde i kraft den 1 juli 2014 som bland annat innebär att snabblåneföretagens verksamhet görs tillståndspliktig och ställs under Finansinspektionens tillsyn.

Alliansen vill införa skärpta sanktioner vid otillbörlig marknadsföring och öka skyddet vid telefonförsäljning. Vår inriktning är att det ska krävas skriftligt godkännande för att avtal per telefon ska bli bindande och att oseriösa telefonkampanjer ska kunna avbrytas. Konsumentverket lyfter fram telefonförsäljningen som en försäljningskanal som är starkt överrepresenterad bland anmälningar till myndigheten. Olika problem i samband med telefonförsäljning av varor och tjänster har blivit allt mer uppmärksammat under senare tid. Mot den bakgrunden tillsatte alliansregeringen 2013 en utredning som ska överväga och bedöma om konsumentskyddet i samband med telefonförsäljning behöver stärkas och vid behov föreslå åtgärder. En åtgärd som utredaren ska överväga är om det bör införas ett krav på skriftlig bekräftelse vid telefonförsäljning till konsumenter. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2015. Därtill har en utredare fått i uppdrag att kartlägga vilka problem konsumenterna och småföretag möter vid telefonförsäljning av finansiella tjänster och produkter och överväga om konsumentskyddet vid telefonförsäljning av finansiella tjänster och produkter behöver stärkas, ett uppdrag som ska redovisas den 30 november 2014.

Tyvärr hamnar många konsumenterna i ett kunskapsunderläge på finansmarknaden. Alliansen vill att oseriös och vårdslös finansiell rådgivning ska motverkas. Det är lätt att förstå att det vid finansiell rådgivning finns en risk att olika former av intressekonflikter medför att konsumenterna får bristande eller undermålig rådgivning. Ett tydligt exempel på en sådan intressekonflikt är om rådgivaren får provision för att tillhandahålla en viss produkt. Ett annat exempel kan handla om vissa säljmål som ska uppnås. Risken ökar i dessa fall att rådgivaren tar ovidkommande hänsyn vid rådgivningen. Vi vill att företag

som säljer egna produkter eller får provision vid försäljning till konsumenter inte ska få kalla sig oberoende rådgivare

Caroline Szyber (KD)

Ewa Thalén Finné (M)

Ola Johansson (C)

Robert Hannah (FP)